

נייר עמדה בנושא

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם); תיקון – השעיית ראש רשות או סגנו שהוגש נגדו כתב אישום), התשע"ג–2013

מבוא

לפי המצב החוקי כיום,¹ עם הגשת כתב אישום נגד שר מכהן, על השר להתפטר לאלתר מן הממשלה. לעומת זאת, ביחס לראשי רשויות מקומיות וסגניהם, נקבע בחוק כי "כהונתו של ראש הרשות תפקע מיום שפסק הדין, הקובע כי יש בעבירה משום קלון, נהיה סופי".²

"הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם); תיקון – השעיית ראש רשות או סגנו שהוגש נגדו כתב אישום), התשע"ג–2013" מבקשת להשוות את דינם של ראשי רשויות מקומיות וסגניהם לדינו של שר מכהן ולקבוע כי עם הגשת כתב אישום נגד ראש הרשות המקומית או סגנו על עברת עוון או פשע, הוא יושעה מתפקידו לאלתר, ואם ייצא זכאי, יחזור לתפקידו.

מטרת נייר עמדה זה להציג את עמדת רבני "צהר" בסוגיה זו.

המבט היהודי

1. **איש ציבור כמופת לניקיון כפיים.** נאמר בתורה: "וְהִיְתָם נְקִיִּים מֵה' וּמִיִּשְׂרָאֵל" (במדבר לב, כב), ולמדו חכמינו מכך שמנהיג הציבור חייב לנקות את עצמו מכל חשד בשעה שהוא עוסק בכספי הציבור, שאם לא כן, לא יוכל להיות מורה דרך לנקיות כפיים ולמאבק בשחיתות. כדי לנקות עצמו מחשד, מסר משה רבנו דין וחשבון מלא על כל פרוטה מכספי התרומות שנתרמו לבניית המשכן.³ מסיבה זו, גם ההלכה מחייבת את הכוהן הגדול הנכנס לתרום מתרומת הלשכה להיכנס בבגדים שאין בו כיסים או חפתים, כדי שלא יחשדו בו שהוא נוטל דבר מה משל הציבור.⁴ כמו כן, מסיבה זו, הלכות צדקה מחייבות לגבות צדקה על ידי שני גבאים לפחות (משנה שקלים ה, ב). אין ספק כי מי שהוגש נגדו כתב אישום כבר אינו נתפס בעיני הציבור כנקי מכל חשד.

2. **ערעור חזקת כשרות רק בהכרעה משפטית.** על פי ההלכה, יש לכל אדם "חזקת כשרות", וכדי שיוחזק כמי שאינו נאמן, צריך שתהיינה ראיות חותכות שהוכחו בבית הדין שאינו כשר.⁵ משום כך, אסור לייחס לאדם חשדות שעדיין לא אומתו בבית המשפט כיסוד לפגיעה בחזקת הכשרות של ראש מועצה או סגנו כדי להשעותו. משום כך, בשונה מהצעת החוק, אנו סוברים כי מנקודת המבט היהודית, אסור להשעות באופן גורף ראש מועצה או סגנו עם הגשת כתב אישום נגדו.

3. **נדרשת זהירות כשיש חשד מבוסס.** אף על פי ש"חזקת הכשרות" של האדם אינה מתערערת אלא אחר בירור בבית דין, ההלכה קובעת כי בעקבות חשדות מבוססים, דוגמת הגשת כתב אישום, יש מקום לחשוש שמא החשדות נכונים.⁶ משום כך, אם יש חשד מבוסס כלפי האדם, אסור להניח לו לעסוק בעניינים שהוא חשוד בהם.⁷

4. אין להתיר התמודדות ראשונה למי שיש נגדו כתב אישום. אף על פי שאין בכוח כתב אישום להביא להשעייתו של ראש עיר מכהן, לפי ההלכה היהודית, יש להימנע מלאפשר לו להיבחר לכתחילה, כיוון שהוא חשוד.⁸

הצעת רבני "צהר" לאור האמור לעיל

לאור מה שאמרנו לעיל, אנו סוברים שיש לקבוע בחוק כי עם הגשת כתב אישום לבית המשפט, תהיה לבית המשפט סמכות להגביל את סמכויותיו של החשוד לעסוק בעניינים שהתעורר בהם חשד שפעל שלא כדין. כך למשל אם החשד הוא בתחום הכספי, תישלל ממנו סמכות ההחלטה בעניינים כספיים, ואם החשד הוא בהקצאות קרקע לבנייה ובמתן היתרי בנייה שלא כדין, יישללו ממנו הסמכויות האלה וכדומה. אך לא יושעה באופן גורף. כמו כן, אנו סוברים שלא ראוי שיוכל להתמודד על ראשות עיר בפעם הראשונה.

¹ כגון בג"ץ 3094/93, התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ממשלת ישראל, פ"ד מז(5) 404.

² סעיף 20(ה) לחוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), התשל"ה-1975.

³ ב"ח, יו"ד {לפרק?}, סימן רנז. ועיין גם שמות רבה נא, א.

⁴ משנה שקלים ג, ב.

⁵ "אין אדם נפסל בעבירה על פי עצמו, אלא על פי עדים שיעידו עליו" (שולחן ערוך, חושן משפט לד, כה, ברמ"א). הלכה זו עוסקת בכשרות לעדות, אבל הרמ"א קובע במקום אחר שהוא הדין גם במשרת ניהול עיר: "טובי הקהל הממונים לעסוק בצרכי רבים או יחידים הרי הן כדנינים, ואסור להושיב ביניהם מי שפסול לדון משום רשעה" (שם לו, כ על פי תרומת הדשן, חלק ב, סימן ריד).

⁶ "אם יצא קול על אחד שעשה מעשה או שדבר דבר שלא כראוי על פי התורה, בין שהוא אסור חמור ובין שהוא אסור קל, אפלו הכי אסור לקבלו להאמינו בהחלטה, רק לחוש, עד שיתברר הדבר" (חפץ חיים, הלכות לשון הרע ז, ד).

⁷ "וכן אין נפסל על קול וחשד בעלמא, כגון מי שחשוד על עריות... כשר לכל עדות חוץ מלעדו אשה" (שולחן ערוך, חושן משפט לד, כה ברמ"א).

⁸ "מכל מקום אין עושין אותו עד לכתחלה" (שם).